Štev. 21. V Ljubljani, 23. maja 1913. LIII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo
k
VII. rednemu občnemu zboru Učiteljske tiskarne

registrovane zadruge z omejenim jamstvom,
ki bo
dne 15. junija 1913 ob 10. uri dop. v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Dnevni red:

I. Poročilo upravnega sveta o zadnjem poslovanju.
II. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1912.
III. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
IV. Predlog upravnega sveta o čistem dobičku.
V. Volitev nadzorstva.
VI. Slučajnosti.

Za upravni svet:

Karel Wider, predsednik. **Fran Črnagoj,** član upravnega sveta.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Po sklepu upravnega odbora Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev na seji dne 27. decembra 1912 se bo vršila

XXV. glavna skupščina

dne 13. in 14. avgusta 1913 v Ljubljani.

V praznovanje 25letnice obstanka Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Predlogi in nasveti za delegacije in sekcije se morajo prijaviti do 1. julija podpisanemu vodstvu; obenem naj se naznani ime onega, ki bode predlog utemeljeval. Predloge in nasvete razglasimo takoj, ko se nam vpošljejo.

Tovariše predsednike Zavezinih društev vljudno prosimo, da uvrste v vzpored enega prihodnjih zborovanj volitev delegatov v smislu § 7, lit. e) Zavezinih pravil. Delegati naj se prijavijo vsaj do **25. julija t. l. Izvolite delegate, ki se bodo petindvajsetletnice tudi res udeležili, da bode vsako društvo polnoštevilno zastopano.** Kdor ve že vnaprej, da ne pride v Ljubljano, naj se ne pusti voliti. Volitev delegatov smatrajmo za važno zadevo v naši organizaciji.

Društvene izkaze dobe tovariši predsedniki kmalu v roke. Izvolite jih izpolniti in **prav zanesljivo vrniti do 25. julija,** da bo mogel Zavezin tajnik izdelati svoje poročilo.

Tovariše blagajnike Zavezinih društev pa prosimo, da pošljejo blagajniku letni donesek do **konca maja t. l.**

Po soglasnem sklepu lanske delegacije v Celju se je določil znesek za upravno leto 1912/1913 od vsakega pravega člana **1 K.**

Pozivljamo in prosimo že sedaj napredno učiteljstvo, naj se udeleži naše slavnosti v najmnogobrojnejšem številu. Nadejamo se, da ne bo slovenskega kraja, ki bi ne poslal v onih dneh člena slovenskega učiteljstva v stolico slovensko, nadejamo se, da se bo zbralo takrat v naši Ljubljani slovensko učiteljstvo v mogočnem številu, lepo združeno v krepki slogi, v gorkem prijateljstvu, v srčni ljubezni.

Naša Zaveza si je stekla v 25 letih življenja toliko zaslug za slovensko učiteljstvo, da moramo nje petindvajsetletnico kar najslovesnejše praznovati.

V tistih dneh bo zborovala v Ljubljani tudi **Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji.** Od severa in juga bodo prihiteli naši tovariši v našo belo Ljubljano! Prihiti tudi ti, slovensko učiteljstvo, da jim podamo roko v bratski pozdrav!

Vodstvo Zaveze:

Vilibald Rus. L. Jelenc. Fr. Luznar.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem

je imela na binkoštni pondeljek v celjski okoliški šoli delegacijsko zborovanje, pri katerem so bila zastopana vsa učit. društva (razven enega). Predsednik Rajšp pozdravi delegate in goste učitelje ter poudarja, da se učiteljstvo še vedno nahaja v bojnem stanju za svoje pravice. Zadnji čas so začeli napadati našo organizacijo nemški učitelji, ki so se jim zopet pridružili slovenski tovariši. Kritika je povsod potrebna, a ne sme biti samo negativna, ne sme samo povedati, kar ni prav, ampak dati tudi nasvete, katere korake storiti, da bo prav in v prilog našim težnjam. Kritika mora biti izražena na pravem mestu in v pravi obliki; ta naj se ne vlači v javnost, ampak ostane v domačih društvih in delegacijskih zborovanjih. Da se pride v okom takim napadom in namigavanjem, je sklenil odbor opozoriti uredništvo »Učit. Tovariša«, da takih dopisov več ne sprejema, sicer bi učiteljstvo bilo primorano izvajati konsekvence.

Tajnik Tomažič poroča, da je imela Zveza od zadnjega občnega zbora 4 odborove seje, 1 sestanek delegatov Zaveze in sejo odseka za sestavo odgovora Lehrerbundu. Zveza šteje 16 okr. učit. društev, a števila članov ne more podati, ker niso vsa društva naznanila svojih članov. Splošno pa je opažati, da je število članov nazadovalo, to pa zaradi tega, ker so društva črtala člane, ki ne plačujejo članarine. Res sramotno, da se v stanu, ki se naj prišteva med inteligente, še nahaja toliko stanovskih nezavednežev. Večinoma so to ljudje, ki sami nič ne store, pač pa imajo vedno dovolj zabavljic na našo organizacijo.

Zveza je na stališču, da se ne nalaga vse delo na vodstvo, ampak se razdeli na okr. učiteljska društva, ki so temelj organizaciji, in na posamezne člane. Saj vendar nihče ne bo zahteval, da naj odbor 9 članov isto dela, kakor 600 članov. Dela naj vsak po svojih zmožnostih, a Zveza naj je centrala, ki vodi in urejuje delovanje organiziranega učiteljstva; le takrat lahko pričakujemo uspehov. Ponovno je Zveza pozivala v Tovarišu in po okrožnicah učiteljstvo k vztrajnemu, mirnemu in previdnemu podrobnemu delovanju. Vodstvo Zveze se je obrnilo do državnih učit. zvez, naj te store korake pri naprednih poslancih, da ne pride razprava kongrue na dnevni red, dokler niso urejene učiteljske plače, obrnila se je do Lehrerbunda, da stori pri deželni vladi korake, za sklicanje dež. zbora, kjer se naj postavi takoj na dnevni red regul. učit. plač; istočasno se je Zveza obrnila do državnih učit. zvez, naj store pri osrednji vladi korake, da se pospeši rešitev finančnega načrta in s tem sanacija deželnih financ. Zveza se je že koncem leta 1911 obrnila do dr. Korošca, ki je poročal, da bo naznanil, kdaj lahko sprejme deputacijo; do danes g. poslanec ni imel časa nas sprejeti. S kom imamo opraviti, so lahko izkusili nem. tovariši, ki so hoteli stopiti preko nas v stik z dr. Korošcem, a na svoja pisma niti odgovora niso dobili. Da pa bi vodstvo bežalo vsak hip h kakemu poslancu, pri nas ne kaže, ker imamo samo enega, ki pa je itak o naših zadevah dobro poučen ter zastopa naše koristi bolj energično in dosledno, kakor to stori kateri nemški poslanec, ki ima ugodnejše stališče. Vsa čast g. dr. Kukovcu! (Živahno odobravanje.)

Poziv nemških tovarišev, naj gremo med ljudstvo na podrobno delo, je odveč, ker slov. učiteljstvo je ostalo na podrobnem delu med ljudstvom, ko so se mu nem. tovariši z izstopom iz društev odtujili. Ti tovariši so skrajno nedosledni v svojem postopanju; zaradi česar so nas pred kratkim napadali, to nam sedaj priporočajo. Napadi, da se slov. učiteljstvo odteguje delu za izboljšanje gmotnega stanja, so ničevi, ker je slov. učiteljstvo delalo in hoče delati še intenzivneje za svojo in naroda korist, seveda je način delovanja pri nas drugačen, ker so razmere drugačne. Zanimivo je bilo poročilo tajnikovo o borbi za enakopravnost slovenskega učiteljstva v Lehrerbundu. Zveza je poslala odposlanca k ustanovnemu shodu pevskega odseka v Zavezi, ta je z ozirom na izkušnje pri prirejanju koncertov na Štajerskem odsvetoval osnovati velik pevski zbor, pač pa je bil zato, da se snujejo manjši pevski zbori v posameznih kronovinah. Ne gmotnih, ne moralnih uspehov ni pričakovati od velikih zborov.

Zadeva s knjižnico marib. učiteljiščnikov je toliko urejena, da je prešla ta knjižnica v last Zveze. Zatem še poroča tajnik o manj važnih, v odboru rešenih zadevah ter zaključi svoje poročilo z željo, da se vendar enkrat vzdrami vse slov. učiteljstvo iz moreče brezbrižnosti k skupnemu odločnemu delovanju za stanovske koristi.

Blagajnik Gnus poroča, da je Zveza imela 1813 K 15 vin. dohodkov in 1567 K 43 vin. stroškov, tedaj 245 K 72 vin. prebitka. Na njegov predlog naloži Zveza vsako leto od prebitka po 100 K v Učit. zadrugi. Letni prispevek ostane 1 K od člana. Pregledovalci računov so našli račune v redu ter se predsednik zahvali blagajniku za njegovo požrtvovalno delovanje.

Tovariš Požegar poda natančno zgodovino boja za izboljšanje naših plač ter odbija neopravičene napade nemških tovarišev na slov. učiteljstvo, ki je bilo vedno solidarno s svojimi nemškimi tovariši, ko je šlo za korist vsega učiteljstva. Na predlog poročevalcev sklene delegacija, ostati pri zahtevah, ki jih podaja osnutek Lehrerbundov, čeravno je ta tupatam pomanjkljiv. Sploh ne gre ozirati se na želje posameznikov, ker s tem bi kazali needinost, ki bi bila našim nasprotnikom le orožje proti izboljšanju našega položaja. Sklene se pozvati Lehrerbund, da skliče čimprej odborovo sejo, kjer naj slovenski odborniki pojasnijo stališče slov. učiteljstva ter zahtevajo, da nemško učiteljstvo opusti napade na slov. tovariše po učiteljskih listih. Da bi se poslala kaka pojasnila v »Pädagogische«, je večina proti, ker list bi takih dopisov gotovo ne sprejel, kakor tega ni storil preteklo leto ter smo sploh mnenja, da izvirajo napadi od neznačajnih renegatov, ki naše razmere dobro poznajo.

Nazadnje vpraša poročevalec, kaj naj storimo, da dosežemo sigurno svoj smoter. Na to vprašanje ni vedel nihče odgovora, mogoče ve kateri izmed istih za pameten nasvet, ki vedno udriha po organizaciji.

Vodstvo Zveze se pooblasti, da pošlji o priliki, ko se bo v deželnem zboru obravnavala regulacija naših plač, svojega zastopnika.

Sedaj so prišli v razgovor sledeči Zvezi poslani predlogi, katerih nekateri so bili brez debate, drugi po daljši debati sprejeti.

1. Zveza naj ustanovi učiteljski obrambni sklad, v katerega prispevajo okr. učit. društva določene vsote; vsako učit.

LISTEK.

Proti Jugoslovanom.

Vedno bolj se utrjuje v vsej razsodni javnosti prepričanje, da je avstrijska politika nasproti Jugoslovanom popolnoma zgrešena in da bo treba to politiko temeljito revidirati, ako se hoče, da ne bo pod to politiko trpela, in sicer jako občutno trpela državna ideja in ves državni organizem. Tudi na Dunaju so jeli izpregledovati in vedno glasneje se izraža mnenje, da »škorpijoni« niso pravo sredstvo ubiti Jugoslovanom v glavo ljubezni do Avstro-ogrske monarhije, marveč da bo treba z blagohotnostjo in naklonjenostjo nasproti jugoslovanskim narodnim težnjam jugoslovanske narode tesneje privezati nase.

Toda ta preokret, ki se polagoma, kakor se zdi, pripravlja v avstrijski politiki nasproti Jugoslovanom, ni pogodu gotovim nemškonacionalnim in krščanskosocialnim krogom, ki bi rajše danes nego jutri potopili vse Jugoslovane v žlici vode. Na čelu sovragov vsega, kar je jugoslovansko, korakajo seveda krščanskosocialni listi, med temi pa je prvi znani in zloglasni »Deutsches Volksblatt«. V svojem uvodniku na primer piše med drugim: »Ljubezen ali sovraštvo, če pride s Cetinja, nas pušča popolnoma hladne. Da se hočejo male slovanske države ob resničnih in navideznih nasprotstvih med Avstro-Ogrsko in Rusijo do dobrega nakrmiti, že zdavna ni nobena tajnost; v zadnji balkanski vojni se je dalo to z rokami obtipati, in kralj Nikola črnogorski je pravi tip te slovanske politike. Po njem so vrezani vsi Kramaři in Šusteršiči, Kreki in Smodlake, in zato spada slika kralja Nikole v abecednik ne samo vsakega avstrijskega diplomata, marveč tudi vsakega avstrijskega ministra. Naše ekstrature s kraljem Nikolajem so bile vedno prav drage in so nas še več stale na ugledu: napojnina pa, ki jo je avstrijska država vselej morala plačati, kadar je zaplesala s svojimi Slovani kako četvorko, jo je vedno stala precej življenske sile. Volja k življenju zato izključuje za avstrijsko državo tako politiko, ki bi se zanašala na dobro voljo Slovanov. Slovane lahko plačamo, ako se jih poslužujemo, **toda vedno jim moramo pri tem držati pest na oči, da ne vgriznejo roke, ki so jo prej poljubljali.** V politiki niso na mestu sentimentalnosti in zato nas tudi ne smejo ganiti zvoki ljubezni, ki jih sedaj izvablja kralj Nikola svoji liri, da bi zopet spravil v ljubezensko lopo dunajsko diplomacijo. Ali po dogodkih v letih 1912 in 1913 gotovi krogi še vedno verujejo, da je mogoče plesti cvetične vence s Slovani na jugu in v naši lastni državi?!« —

Torej s »škorpijoni« je treba še nadalje tepsti Jugoslovane, ako se hoče imeti mogočno in silno Avstrijo! Nam pa se zdi, da je ta recept jako nesrečen, ker smo prepričani, da ni recepta, ne metode, ne sile na svetu, ki bi mogla upropastiti in uničiti jugoslovanske narode, pač pa bodo takšne metode provzročile državi ogromno škodo in žrtev, ne da bi donesle državnemu organizmu kakega haska.